

Arbetsmarknadsnämndens riktlinjer för förvaltningens EU-policyarbete

Inledning

Stockholms stads kommunfullmäktige har gett i uppdrag till stadens nämnder att utforma riktlinjer för sitt EU-policyarbete utifrån den stadsövergripande EU-policy som antagits av kommunfullmäktige. Riktlinjerna ska utgå ifrån tre olika perspektiv:

- EU:s inflytande på förvaltningens verksamhetsområde
- Vägledande principer för förvaltningens EU-policyarbete
- Strategi för att få genomslag för EU-policyarbetet

Målsättningen är att dessa riktlinjer kan fungera som en vägledning för nämndens EU-arbete utan att styra på detaljnivå, ersätta framtida remissvar eller kräva regelbunden uppdatering.

I framtagandet av riktlinjerna har diskussioner förts med idrotts-, kultur-, social-, utbildnings- och äldreförvaltningen då det finns många beröringspunkter och samverkansmöjligheter mellan nämnderna i EU-policyarbetet.

Bakgrund

Den 12 december 2016 antog Stockholms stads kommunfullmäktige en ny EU-policy (dnr. 171-1890/2015) som anger stadens övergripande inställning till det europeiska samarbetet. Principerna i policyn ska ligga till grund för stadens nämnder, som fått i uppdrag att utforma riktlinjer för sitt EU-policyarbete utifrån verksamhetsspecifika förutsättningar.

I den stadsövergripande policyn finns tre grundprinciper för stadens EU-policyarbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Staden ser positivt på EU-samarbetet, och nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt med EU-frågor för att ta till vara stadens och stockholmarnas intressen.

Fem områden lyfts fram som särskilt viktiga för att bidra till ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart EU:

- prioritera jobbskapande satsningar
- hög ambitionsnivå inom miljö- och klimatpolitiken
- beakta storstädernas potential att driva hållbar utveckling
- arbeta för välfungerande inre marknad
- främja jämställdhet, mänskliga rättigheter och motverka alla former av diskriminering

En väl avvägd EU-politik menar staden ska uppnås genom kvalificerade konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagets påverkan på EU:s storstäder. EU bör endast lagstifta när det är absolut nödvändigt. Staden ska arbeta aktivt med EU-frågor för att tillvarata stadens intressen inom för staden relevanta områden. Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för stadens EU-arbete och allt påverkansarbete gentemot EU ska ske i nära samarbete med kommunstyrelsen.

EU:s inflytande på förvaltningens verksamhetsområde

EU har liten formell makt inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet och det finns få lagstiftade eller tvingande regler som medlemsländerna måste följa. Arbetsmarknads- och utbildningspolitiken är därmed till stor del ett nationellt ansvar. Indirekt sker dock en relativt stor påverkan, genom exempelvis den fria rörligheten. EU har genom mjuka metoder såsom öppna samordningsmetoden (open method of coordination), kollegiala granskningar (peer reviews) och policyarbete försökt att påverka medlemsländerna i en önskvärd riktning. Syftet med dessa metoder är att möjliggöra inspiration och erfarenhetsutbyte emellan länder.

Det viktigaste instrumentet för att styra utvecklingen inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet i EU är genom den finansiering som medlemsländerna kan ansöka om i olika program och fonder, framförallt strukturfonderna. Programmen och fonderna speglar de prioriteringar och utpekade fokusområden som kommissionen lagt fram som strategi för unionen. Europa 2020 är för närvarande den övergripande strategin som siktar mot en smart, hållbar och inkluderande tillväxt i EU, men diskussioner om de framtida strategiska prioriteringarna såväl som den nya sjuåriga programperioden efter 2020 har redan startat.

Även om EU inte har lagstiftande makt inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet påverkas verksamhetsområdet av exempelvis den fria rörligheten inom unionen. Arbetet med validering av kunskap så att den är likvärdig inom hela EU är prioriterat inom den kommunala vuxenutbildningen så väl som att tillgängliggöra hela arbetsmarknaden inom EU för de som studerar eller är arbetslösa. Det är därför viktigt för staden att på olika sätt bevaka, utbyta erfarenheter och påverka policy inom EU.

Inom arbetsmarknadsområdet arbetar EU också med rekommendationer inom vissa prioriterade områden. Ett sådant exempel är ministerrådets rekommendation om en Ungdomsgaranti (2013/C 120/01). Rekommendationen är inte rättsligt bindande för EU-länderna, men bör ändå ses som en tyngre form av uppmaning till medlemsländerna. Ungdomsgarantin syftar till att säkerställa att alla unga under 25 år inom en period av fyra månader efter att de blivit arbetslösa eller avslutat sin formella utbildning får ett högkvalitativt erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik. Då Stockholm redan arbetar utifrån en ungdomsgaranti så har EU:s Ungdomsgaranti inte påverkat nämndens arbete.

Under våren 2017 la kommissionen fram en rekommendation om en europeisk pelare för sociala rättigheter, och ett diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension. Den sociala pelaren är tänkt att skapa en process mot bättre arbets- och livsvillkor i Europa. Det har identifierats tjugo nyckelfaktorer för att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och ett tryggt välfärdssystem som har stora beröringspunkter med stadens vision *Ett Stockholm för alla* eftersom pelaren fokuserar på lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och inkludering. Kommissionen har vid flera tillfällen betonat vikten av att föra upp socialpolitiska frågor på EU-nivå och även om staden de facto redan uppfyller alla kraven, så är den sociala pelaren, och diskussionsunderlaget om EU:s sociala dimension, tydliga steg till ett mer socialt inriktat EU.

Inom flyktingområdet har EU redan idag direkt rättslig påverkan. Ett exempel på detta är det så kallade Mottagardirektivet. I EU:s mottagardirektiv fastställs miniminormer för mottagandet av asylsökande i medlemsstaterna samt regler för bosättning, skolgång, arbete och sjukvård.

EU-fonderna utgör ett av de viktigare instrumenten för EU att styra utvecklingen i en viss riktning genom EU-finansiering. Flera av EU:s fonder är tydligt inriktade på de ansvarsområden som faller inom arbetsmarknadsnämndens mandat och genom fonderna kan EU:s politik få ett mer direkt genomslag i det utvecklingsarbete som bedrivs inom staden och i regionen. Exempel på aktuella fonder är Erasmus + som gäller utbildningsområdet inklusive lärlingsutbildning, vuxenstudier och kompetenshöjning för professionella. Europeiska Socialfonden inriktar sig i hög grad på arbetsmarknadsinsatser för dem som står långt från arbetsmarknaden.

EU har en ny upphandlingslagstiftning sedan år 2016 vilken har förenklat möjligheterna att ställa sociala krav och arbeta med sociala klausuler i stadens upphandlingar. Då stadens arbete med sociala klausuler i upphandling drivs inom nämndens verksamhet är det viktigt att en bevakning av policyutveckling samt positionering av nämndens erfarenheter bedrivs på EU-nivå.

[Skriv här]

Den nya allmänna dataskyddslagen GDPR är en ny lag från EU som innebär förändrade krav på skydd för enskilda uppgifter i databaser och kommer att påverka hur förvaltningens brukaruppgifter registreras. Lagen träder i kraft maj 2018 och förvaltningen följer noga stadsledningskontorets riktlinjer och de råd och riktlinjer som Sveriges Kommuner och Landsting har publicerat för att säkerställa att förvaltningens alla verksamheter följer lagen. Förvaltningen kommer att bevaka framtida tolkningar av lagen i domslut från EU-domstolen.

Vägledande principer för förvaltningens EU-policyarbete

Arbetsmarknadsnämnden arbetar, i enlighet med kommunfullmäktiges EU-policy och i samverkan med framförallt socialnämnden, utbildningsnämnden och äldre- och barnnämnden, aktivt med EU-frågor för att tillvarata stadens och stockholmarnas intressen. Nämndens EU-arbete tar sin utgångspunkt i de principer som slås fast i EU-policyn, nämligen att:

- verka för att beslut fattas så nära medborgarna som möjligt;
- verka för ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart EU;
- verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Det ligger i förvaltningens intresse att arbetsmarknads- och utbildningspolitiken primärt förblir ett kommunalt och nationellt ansvar, vilket kommer att bevakas. Subsidiaritetsprincipen ska vara vägledande för arbetsmarknadsnämndens EU-policyarbete, både i samband med enskilda sakfrågor, och de pågående diskussionerna om EU:s framtid och EU:s sociala dimension.

Att delta i utvecklingen av ett socialt hållbart EU är viktig ur ett medmänskligt perspektiv, men också för att den sociala situationen i andra länder påverkar den faktiska sociala utsattheten i staden. Det har under senare år blivit tydligt i ett EU där utsatta grupper rör sig emellan länder i större utsträckning. Som nämns ovan ska arbetsmarknads- och utbildningspolitiken primärt förbli ett nationellt och lokalt ansvar, men arbetsmarknadsnämnden välkomnar europeiskt samarbete och kostnadseffektiva EU-satsningar som är i enlighet med subsidiaritetsprincipen och som syftar till att öka tillväxt, sysselsättning och integration i staden och i Europa. Det är t.ex. angeläget att EU:s regelverk om offentlig upphandling ger staden stora möjligheter att ställa krav på sociala hänsyn.

Arbetsmarknadsnämndens engagemang i frågorna på EU-nivå ska i första hand utgå från de delar av arbetsmarknadspolitiken som berör lokal och regional nivå. Fokus ska ligga på de frågor som berör målgrupper som omfattas av kommunens insatser. Av särskilt intresse är då grupperna långtidsarbetslösa, unga arbetslösa, unga 16-19 år som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret samt nyanlända. Samtidigt ska arbetsmarknadsnämnden aktivt bevaka de diskussioner som förs på EU-nivå kring EU:s sociala dimension och framtagandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Svenska städer påverkas i en stor utsträckning av EU-initiativ, och enligt EU:s regionkommitté genomförs närmast 70 procent av EU:s lagstiftning på lokal och regional nivå. För att verka för att EU:s beslut är väl avvägda och väl underbyggda ska arbetsmarknadsnämnden därför besvara förfrågningar, remisser med mera om relevanta EU-initiativ när tillfälle ges. Då är samverkan med framförallt socialnämnden, utbildningsnämnden och äldrebyråerna viktig eftersom nämnderna i flera fall har gemensamma frågor att hantera.

Strategi för att få genomslag för EU-policyarbetet

Förvaltningen kommer att arbeta strategiskt och löpande enligt nämnda principer och med de frågor som är relevanta inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet, i nära samarbete med berörda förvaltningar och kommunala bolag. Sveriges Kommuner och Landsting är en kanal som går att använda i det europeiska policyarbetet liksom Stockholmsregionens Europakontor. Den mest prioriterade samarbetsorganisationen är dock EUROCITIES och dess sociala forum (Social Affairs Forum). EUROCITIES samlar drygt 130 stora europeiska städer. Organisationens målsättning är att bidra till erfarenhetsutbyte mellan städerna, bidra med kunskap om EU och bedriva lobbying gentemot EU-institutioner. Förvaltningen ska fortsätta att aktivt delta i sociala forumets arbete och besvara frågeformulär i kartläggningar samt delta vid årliga forummöten.

Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för att samordna stadens engagemang i EUROCITIES sociala forum och samarbetar därigenom med utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, äldreförvaltningen, idrottsförvaltningen samt stadsledningskontorets internationella enhet. Denna grupp av representanter söker även samverka med andra förvaltningar i staden, så som kulturförvaltningen, kring relevanta EU-frågor inom ramen för EUROCITIES. Minst två möten genomförs varje år där förvaltningarnas arbete inom sociala forumet diskuteras och

erfarenheter utbyts. Ett samlat dokument som redovisar stadens engagemang i forumet kommer årligen att sammanställas.

Förvaltningen menar att det är viktigt att bedriva ett aktivt EU-policyarbete för att påverka policyinriktningen på arbetsmarknads- och utbildningsområdet i Europa. Följande konkreta aktiviteter är aktuella för förvaltningens EU-engagemang:

- Bevaka EU-policyfrågor inom förvaltningens verksamhetsområden;
- I prioriterade frågor delta i konferenser och aktiviteter inom EU-samarbetet;
- Anordna konferenser med deltagande från EU-nivå i strategiskt viktiga frågor;
- Delta i EU-projekt som bidrar till verksamhetsutveckling;
- Delta i EUROCITIES-nätverket och specifika nätverk inom EUROCITIES för kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyte.

Aktivitetserna ovan kommer vara ett sätt att från lokal nivå kunna påverka policy på nationell- och europeisk nivå.

Det finns ett behov av att få spridning för EU-policyarbetet bland fler funktioner och professioner internt i förvaltningen. Det kan behövas mer kunskap om EU-arbetet. För att väcka intresse och få en koppling till verksamhetsnytta bör informationstillfällen fokusera på förvaltningens verksamhetsområden i en europeisk kontext snarare än allmän EU-information. Exempelvis utbyte för studerande och personal, arbetsmarknadsinsatser, utbildningsinitiativ och samarbeten med arbetsgivare, allt i en EU-kontext (insatser i andra EU-länder, aktivitet på EU-policynivå, aktuella förslag, aktiva europeiska organisationer på EU-nivå, aktuell EU-finansiering etc.).

Arbetsmarknadsförvaltningen avser att vara aktiv i EU-policyarbetet för att kunna avläsa kommande initiativ och satsningar vilket också skapar goda förutsättningar för att vara framgångsrik i att söka EU-projektmedel. Projektarbetet ska leda till en verksamhetsutveckling och konkret nytta, vilket är ett bra sätt att få en god förankring i organisationen.